

Nechte se ocarovat

Polskem v kostce

Právě čarodějnice je symbolem Svatokřížského vojvodství, kterému k dokonalosti chybí už jen moře.

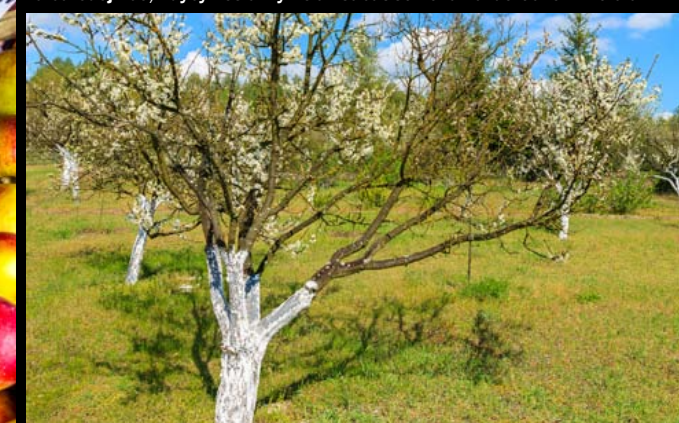
TEXT RADKA PRUŽINOVÁ

PROTĚJŠÍ STRANA: Vinice u Stříbrné Hory nedaleko Krakova. Polské víno? Zní vám to jako sci-fi? Tak vězte, že Poláci pěstovali víno odedávna a dnes se tato tradice znovu probouzí k životu v plné kráse. Zdejší víno odráží houževnatost a píli, se kterou ho místní vinaři přivádějí zpět na výsluní.
TATO STRANA: Etnografický park v Tokarni je místo, kde si budete připadat jak v pohádce.

PROTĚJŠÍ STRANA Svatý Kříž - klášter a poutní místo na vrcholu Lysé Hory uprostřed národního parku ukrývá vzácnou relikvii. **V KROUZKU** V okolí Sandomeře se těží unikátní hornina: páskovaný silicit - kámen optimismu. **NAHOŘE** NALEVO Polská jablka jsou vyhlášená i u nás. Mošt z nich si nenechte ujít. **NAHOŘE NAPRAVO** Pokud se sem vydáte na jaře, vaše romantické já zaplesá - všechno kvete jedna radost. **DOLE NALEVO** Sandomeř vás dostane svou malebností. Cihlová je nejen radnice, ale i Opatovská brána, ze které budete mít město jak na dlani. **DOLE NAPRAVO** Co by to bylo za čarodějnice, kdyby neslavily? Obří sabat se koná každoročně v Kielcích.

Kielce, správné středisko Svatokřížského vojvodství, leží 250 kilometrů od českých hranic, ve zlatém turistickém trojúhelníku, jehož další vrcholy tvoří Varšava a Krakov. Dostanete se sem ale rychle a pohodlně. Mají tu totiž, navzdory českým předsudkům, fajn drogy - neboli dobré silnice. Celé vojvodství je pojmenované podle Svatého Kříže, známého kláštera a poutního místa, po jehož návštěvě vám zůstane v duši uklizeno. Pokud se sem vypravíte, možná se vám poštěstí i dotknout se kříže s fragmenty toho, na kterém byl údajně ukřižován Ježíš. Rozechvěle tu k němu přikládají rty i cyničtí ateisté. Zdejší magická atmosféra jistě vtáhne i vás!

Klášter benediktinů na Łyse Górze (Lysé Hoře) stojí na druhém nejvyšším vrcholku jedné z nejstarších hor v Evropě - Świętokrzyskich hor (Svatokřížských hor), na původním pohanském kultovním místě. Církev se tehdy projevila duchapřítomně a místo toho, aby se hluboko zakořeněnou tradici pokusila násilím vymýtit, si prostě vrchol hory, kterou částečně pokrývají temná a dramatická kamenná prostranství (tzv. Gołoborze neboli kamenné řeky, jejichž vznik spadá do období čtvrtohor), jednoduše přivlastnila.

Lysa Góra je opředená řadou pověstí, podle kterých na jejím vrcholku kdysi stávala pohanská svatyně, o níž se zmiňuje i Kronika Velkopolská, a pořádaly se tu čarodějnické sabaty. Dodnes se zachovaly mohutné kamenné valy v délce přibližně 1,5 kilometru. Archeologické průzkumy prokázaly, že se zřejmě skutečně jedná o pozůstatky pohanského rituálního místa z 8. - 10. století. Ještě v 15. století si místní opat stěžoval, že se tu lidé scházejí k nelegálním obřadům. Tradice tedy měla obrovskou životaschopnost! Ta

koneckonců přetrvává až do dnešních dnů, protože čarodějnice je i symbolem celého regionu.

Zdejší katolická církev se proti této symbolice zpočátku vzpouzela. Aktuální opat kláštera je ale pohodář, který nevynechá žádnou z čarodějnických tematických oslav. Nejzásadnější je Sabat Czarownic, megalomanská akce, která se koná v červnu, v sobotu

Magická atmosféra v srdci Svatokřížských hor vás vtáhne za ruku a políbí. Duchovní i světský svět tu jsou v souladu a je to znát.

v předvečer svatojánské noci v Amfiteátru Kadzeilnia v Kielcích. Amfiteátr je při této události doslova zaplněn návštěvníky; velkolepou hudební i vizuální show si tu naživo pravidelně užívají tisíce lidí. Další 2 - 3 miliony ji navíc sledují v televizi.

Místní představitelé církve rychle pochopili, že vše se odvíjí od byznysu a bez regionálního operačního programu by těžko zrekon-

struovali klášter i rozhlednu, na kterou se mimochodem rozhodně vyplatí vyšplhat. Na vrcholu Lysé Hory jsou tak duchovní i světský svět v souladu. A je to znát.

Pocit, že je všechno v pořádku, vám vydrží ještě dlouho poté, co se pěšky projdete zhruba kilometrovou stezkou v srdci národního parku, do kterého lidská ruka prakticky nezasahuje. Plynule se tak ocitnete v autenticky pojaté středověké osadě u vesnice Bieliny, kde si vás vezme do parády kromě kováře, ševcové, tkadleny, hrnčírky a bylinkářky i sličná čarodějnice. Po vystoupení ze stroje času se můžete občerstvit v místním hostinci, který nabízí především typická regionální jídla a neprekonatelný bio jablečný mošt ze zdejších jablek (v příštím roce se repertoár rozšíří i o jahodový). Hostinec spadá do sítě Evropského kulinařského dědictví, která sdružuje regiony po celé Evropě s cílem rozvíjet je prostřednictvím místních potravin a kulinařských tradic. Na tahle jídla místní prostě mohou být hrdí. A vyplatí se je ochutnat! Cestujeme přece všemi směry.

JÁ MILUJI POLSKÉ JÍDLO

Výborné regionální jídlo je vůbec v Polsku velkým tématem. Pokud žijete v zajištění dogmatu, že polské jídlo je nekvalitní, měli byste si nejspíš napřed zamést před vlastním prahem. Kvůli tomu, že jsme národ levného jídla zvyklý jíst odpad, se k nám logicky nedovází zdaleka to nejlepší, co může Polsko nabídnout. To si užívají především v sousedním Německu, ale i v samotném Polsku. My se na potraviny z Polska díváme skrze prsty, ovšem už jaksí nevidíme, že je máme špinavé. Poláci nás ale chtějí přesvědčit, že jejich produkty

v dřívější většině případů neobsahují posypovou sůl ani salmone-lu. Momentálně rozjíždějí velký promo projekt s mottem: Já miluji polské jídlo. Více o něm najdete na www.polskejidlo.com nebo na stejnojmenném facebookovém profilu.

Lány jabloní se stejně jako v údolí pod Svatým Křížem táhnou do nekonečné dálky i nedaleko malebné Sandomierze (Sandomeře), která bývá přezdívaná „malý Krakov“. Historické město na řece Visle s všudypřítomnými cihlovými stavbami, z nichž nejstarší je oku lahodící kostel svatého Jakuba ze 13. století s přilehlou vinicí, turisté milují.

Mají k tomu mnoho důvodů, starých od několika století do pár stovek milionů let. Za zmínku stojí například Katedra – gotický kostel s křížovo-žebrovou klenbou, ve kterém najdete jeden z nejmorbidnějších kalendářů - 12 velkoformátových obrazů, na nichž každý den v měsíci znázorňuje mučedníka právě v moment jeho brutální smrti. Fascinující je zdejší stropní i nástěnná výzdoba s byzantskými rysy; Opatovská brána – gotická brána ze 14. století, kterou se do města vstupuje, radnice, podzemní chodby vedoucí pod centrem města, geniální interaktivní muzeum tortury, několik dalších kostelů a hrad původně také ze 14. století. Z okolí pak jmenujme například úvoz sv. Královny Hedviky, cesty vymleté do skalního podloží působením vody, nebo třeba nedaleké Pepřové hory staré 500 milionů let.

Prastarý je i unikátní kámen s nádhernou kresbou, který jinde na světě nenajdete – páskovaný silicit. Jde o jurský pazourek kombinovaný s vrstvičkami opálu, tzv. kašalangu. Nachází se právě

PROTĚJŠÍ STRANA Jurský park v Baltówě rozsvítí oči dětem i dospělým. Místní ho prakticky vydupali ze země. První ale dupnul pravěký ještěř. **NAHOŘE** V kostele etnografického parku v Tokarni se lidé brali kdysi a berou se tam i dnes. **DOLE NALEVO** Z majestátních věží zříceniny gotického hradu Chečiny je dokonale výhled po kraji. **DOLE NAPRAVO** Národní muzeum v komplexu Paláce biskupů krakovských skrývá mimo jiné obrazárnu polského výtvarného umění.

v okolí Sandoměře jako vedlejší produkt při těžbě vápence. Vznikl v období druhohor sedimentací schránek mořských řas a mikroorganismů. Kámen je to velmi tvrdý (na stupnici tvrdosti dosahuje hodnoty 7) a krásný. V době kamenné ho ale spíše než ke kráslení používali jako pazourek. Vyvážel se tehdy jakožto luxusní surovina na pěstní klíny po celé Evropě. Momentálně je ale považován za polský národní kámen a poté, co si šperky z něj oblíbila i Victoria Beckham, se stal populárním po celém světě. Nosí ho královské rodiny i celebrity a říká se mu „kámen optimismu“.

Kámen optimismu nenajdete nikde jinde na světě než ve Svatokřížském vojvodství.

Ale zpět k jídlu a také k vínu! Právě v okolí Sandoměře se totiž pěstují ve velkém nejen polská jablka, která jsou sama o sobě fenomenem, ale také vinná réva. Na jedněch z nejseverněji položených vinic na světě tu dozrávají odrůdy červeného i bílého vína. Sousedí „polské víno“ zní možná exoticky, ale víno se v těchto končinách pěstovalo už ve 13. století. A právě na svazích okolo Sandoměře, ale i jinde v Polsku, přibývá nadšenců, kteří obnovují zdejší tradice, při-

čemž se většinou musejí potýkat s nevyzpytatelným počasím a jen postupně se rozpadajícími byrokratickými klacky, které jim doposud házela pod nohy vláda. Ta se ale v posledních letech snaží a naopak jim proslapává cestičku. To, že pěstovat víno v Polsku není zrovna procházka rozkvetlou zahradou, ale v důsledku znamená, že víno odsud je opečovávané nadstandardně - a na jeho chuti je to znát. Ochutnat ho přímo od některého z místních vinařů můžete při toulkách po tematické vinařské stezce. Dostanete k němu často k zakousnutí i regionální sýry a uzeniny. Kromě vinařské stezky, která v současné době měří asi 60 kilometrů, existuje například ještě mnohem rozsáhlejší jablečná, kulinární, umělecká nebo třeba aktivní stezka. Turisty si ve Svatokřížském vojvodství prostě hýčkají. A jejich ratolesti obzvlášť.

JURSKÝ POLSKÝ PARK

V Jurském parku Baltów se rozsvítí oči nejen dětem. Všechno to začalo pověstí o otisku čertí nohy a následným nálezem dinosaurů stopy, okolo níž pak skupinka tamních obyvatel doslova vydupala ze země atrakci, která momentálně přitahuje zástupy nadšených návštěvníků. Několik desítek modelů dinosaurů a jiných pravěkých tvorů v životní velikosti (přičemž největší Diplodocus měří přes 30 metrů), horská dráha, prehistorické oceanárium, 5D kino, safari, zvěřinec – poněkud jiná liga než dinopark v Plzni nebo Praze... Na návštěvu si vyhradte minimálně dva dny. V místě je i spousta ubytovacích kapacit.

Dospělí se pro změnu vyřadí při nakupování v Kielcích. Zdejší

Galerie Echo patří mezi největší nákupní galerie v Polsku. Najdete tu více než 300 obchodů a spoustu skvělých restaurací. Kielce ale rozhodně nejsou přitažlivé jen pro shopoholiky. Na území města je pět přírodních rezervací, pokud se sem vypravíte v zimě, můžete si dokonce i zalyžovat na jedné ze dvou městských sjezdovek. Protíná se tu také množství turistických stezek propojujících památky z různých historických období Polska. Mezi nejstarší patří neolitický křemencový důl v Krzemionkach Opatowskich, za zmínku stojí i z dálky patrná monumentální zřícenina středověkého hradu v Checinách, klášter v Łysici a v neposlední řadě Muzeum kieleckého venkova a etnografický park v nedaleké Tokarni.

DOTKNĚTE SE MINULOSTI

Kouzelný skanzen, který se neustále rozšiřuje, obsahuje přehlídku historických dřevěných památek přemístěných na plochu přibližně 65 hektarů z celého svatokřížského regionu. V dokonale zakonzervovaných autentických chaloupkách, větších usedlostech, ale třeba i kostele, ve kterém se oddává i dnes, se s překročením jejich prahu přenesete do minulosti, ze které se vám nebude chtít pryč. Zhmotnělá historie jítří představivost.

V samotných Kielcích si udělejte čas na návštěvu pobočky Národního muzea – Paláce krakovských biskupů, ve kterém si budete moci udělat velmi přesný obrázek, jak si kdysi žili představitelé církve. Prozradíme jen, že na sobě nešetřili. Součástí paláce je i vynikající sbírka polského výtvarného umění. Na dno prvohorního moře nebo do středu Země se můžete vypravit ve zdejším Geoparku.

Pokud holdujete spíše současným aktivitám, můžete omrknout výstavní a kongresové centrum Targi Kielce – druhý největší podobný prostor ve střední Evropě, ve kterém se koná v průběhu celého roku přibližně třicetka veletrhů s rozličnou tematikou. Nejbizarnější je asi tzv. Nekroexpo – veletrh pohřebního designu, který každoročně přiláká spoustu návštěvníků. Polsko je totiž v pohřebnictví světovou velmocí. Většina pohřbů je prováděna do země a rakev se tak stává statusovým symbolem. Není se tedy co divit, že například o rakve s reproduktory je tu velký zájem.

Abychom ale neskončili pohřebně: ve Svatokřížském vojvodství, ve kterém najdete hory i nížiny, národní park, 9 krajinných a 72 národních rezervací, léčivé prameny, spoustu cyklostezek a turistických cest, skvěle se rozvíjející segmenty turismu v podobě agroturistiky a kulinární turistiky a nespočet precizně opečovávaných památek, chybí k dokonalosti opravdu jen moře. Ale i to je v plánu. Čeká se jen na dotaci z EU, žertují místní.

Ona kostka zmiňovaná v titulku je pořádně zaoblená. Ostré hrany tu opravdu nenajdete. Poláci jsou totiž natolik dobrosrdeční a pohostinný národ, že až se odsud s břichem plným dobrého jídla a hlavou napěchovanou zážitky odkutálíte domů, budete už hned za hranicemi pomýšlet na návrat. A Poláci vás budou opět očekávat s otevřenou náručí. Mají totiž podivnou vlastnost, kterou zbytek Evropy příliš nechápe: Za ne sympatičtější národ na světě považují právě Čechy, zatímco mnozí Češi mají k Polákům paradoxně dost rezervovaný vztah. Těhle disproporce je škoda - a návštěva Polska může být skvělým krokem k jejímu odstranění! **td**